

ЕСИМНАМАЛАР / PERSONALIA / ПЕРСОНАЛИИ

УЧЕНЫЙ ПО ПРИЗВАНИЮ

К 75-летию видного каракалпакского ученого-литературоведа, доктора филологических наук, профессора Курбанбая Кудайназарулы Жаримбетова

К.К. Оразымбетов

Каракалпакский государственный университет им. Бердаха, Нукус, Республика Каракалпакстан (Узбекистан)

(E-mail: orazimbetovk@mail.ru)

DOI: <http://doi.org/10.32523/2664-5157-2023-2-185-194>

Received 15 May 2023. Revised 25 May 2023. Accepted 05 June 2023. Available online 30 June 2023.

For citation:

K.K. Orazymbetov Truly dedicated scholar // Turkic Studies Journal. – 2023. – Vol. 5. – No 2. – P. 185-194.
DOI: <http://doi.org/10.32523/2664-5157-2023-2-185-194>

Для цитирования:

К.К. Оразымбетов Ученый по призванию // Turkic Studies Journal. – 2023. – Т. 5. – № 2. – С. 185-194.
DOI: <http://doi.org/10.32523/2664-5157-2023-2-185-194>

В становлении и развитии каракалпакского литературоведения огромную роль сыграли труды выдающихся ученых старшего поколения Н.Даукараева, К.Айымбетова, Н.Жапакова, И.Сагитова, М.Нурмухамедова, С.Ахметова, К.Мамбетова. Среди их последователей, сумевших достойно продолжить традиции своих предшественников, особо можно выделить доктора филологических наук, профессора кафедры каракалпакской литературы Каракалпакского государственного университета им.Бердаха, заслуженного деятеля науки Республики Каракалпакстан Жаримбетова Курбанбая Кудайназарулы, посвятившего более полувека своей жизни изучению словесного искусства каракалпакского народа. В этом году научная общественность республики отмечает его 75-летний юбилей.

К.Жаримбетов родился в 1948 году в Кегейлинском районе Республики Каракалпакстан. После окончания средней школы талантливый молодой человек поступил на факультет русского языка и литературы Каракалпакского государственного педагогического института и успешно окончил его в 1970 году с квалификацией «филолог, преподаватель русского языка и литературы». Благодаря базовому образованию, в студенческие годы ему удалось глубоко ознакомиться с классическими произведениями русской и мировой литературы, что стало фундаментом для его дальнейших изысканий. Работа в качестве научного сотрудника в Институте истории, языка и литературы им. Н.Даукараева, а затем учеба в аспирантуре Государственного музея литературы им. А.Навои Национальной академии наук Узбекистана под руководством академиков Хамида Сулеймана и Марата Нурмухамедова расширили его познания в области восточной литературы. Проходя академическую стажировку в МГУ им. М.В. Ломоносова, он слушал лекции крупного теоретика литературы с мировым именем Г.Н. Пospelова. Глубокая эрудиция, неустанное трудолюбие, требовательность к себе, аналитическое мышление и тонкий эстетический вкус помогли состояться К.Жаримбетову как уважаемому ученому, который на протяжении долгих лет вносит свой весомый вклад в развитие каракалпакского литературоведения.

Занимая различные должности в Каракалпакском государственном университете с конца 1970-х годов, Курбанбай Кудайназарулы никогда не останавливался на достигнутом, умело сочетая научную, педагогическую и общественную деятельность. Посвятив свою кандидатскую диссертацию изучению идейно-тематических и жанровых особенностей каракалпакской поэзии периода Второй мировой войны, он в дальнейшем вплотную занялся исследованием путей развития каракалпакской лирики XIX века. С блеском защитил докторскую диссертацию на эту тему и издал монографию, которая стала значительным явлением в каракалпакском литературоведении. Опираясь на труды европейских, русских, туркменских, азербайджанских, узбекских, казахских, уйгурских фольклористов и литературоведов, он с присущей ему скрупулезностью и тщательностью анализирует поэтические произведения рассматриваемой эпохи. На конкретных примерах сравнивает творчество классиков каракалпакской поэзии Бердаха Каргабайулы и Ажинияза Косыбайулы с художественным наследием великих тюркских поэтов Ходжа Ахмеда Ясави, Бабарахима Машраба, Алишера Навои, Мактумкули Фраги, Абая Кунанбайулы.

К.Жаримбетов, проведя огромную текстологическую работу и вникая в суть словесного искусства крупных шайыров XIX века, впервые предложил классификацию жанров каракалпакской лирической поэзии того периода. По его мнению, развитие индивидуального художественного мышления вкупе с творческим освоением национального фольклора и общетюрских литературных тенденций позволили талантливым поэтам выйти на новый качественный уровень и создать ранее немислимые образцы стихов. С точки зрения композиционно-смысловой организации текста ученый делит каракалпакские косыки (каракалп. qosıq) на следующие жанры: дидактические (дидактикалық) косыки, хвалебные (тәрийп) косыки, элегические (налыш) косыки, любовные (ашықлық) косыки, публицистические (публицистикалық) косыки, байиты (бәйитлер), нама или письма-косыки (хат қосықлары), назидательные (назира) косыки, юмористические и сатирические (юмор-сатиралық) косыки, а также указывает на их разнообразные формы выражения (мурабба, газель, мухаммес и т.д.). Примечательно то, что К. Жаримбетов в рамках строго академической манеры письма умеет пробуждать интерес читателя не только последовательным и аргументированным повествованием, но и четкостью стиля, точностью рассуждений и новизной подхода к обширному исследуемому материалу.

Например, есть немало монографий и статей, посвященных изучению биографии и литературного наследия одного из родоначальников новой современной поэзии каракалпаков Ажинияза Косыбайулы. Казалось, что о нем сказано абсолютно все и разложено по полочкам. Но когда в конце 90-х годов прошлого века появилось свободное от методологических стереотипов и идеологических предубеждений великолепное исследование «Ашық Зийуар» К.Жаримбетова, всем стало понятно, что в творчестве Ажинияза есть до сих пор неведомые «потаенные уголки», куда еще никто не заглядывал. Одним словом, автор глубоко раскрыл суфийские образы и мотивы, тесно вплетенные в художественную ткань произведений Ажинияза, что дало возможность по-новому оценить его роль и место в развитии каракалпакской литературы.

Круг научных интересов Курбанбая Кудайназарулы очень широкий, и он находится в постоянном поиске свежих идей, смыслов, импульсов. Скажем, еще тридцать лет назад он перевел на каракалпакский язык книгу выдающегося специалиста по античной истории и литературе Н.А. Куна «Легенды и мифы Древней Греции» («Әйемги Грецияның мифлери хәм легендалары»). Ученый является ответственным редактором многих монографий и научных сборников, изданных в Каракалпакстане. Также из-под его пера вышли несколько учебников и учебных пособий по каракалпакской литературе для средних школ, колледжей и университетов.

К.Жаримбетов – прекрасный лектор и замечательный педагог. Поражает его чрезвычайная пунктуальность, врожденная скромность и умение доводить до аудитории самые сложные литературоведческие материалы на доступном языке. Студенты, магистранты и докторанты уважают его как доброго и мудрого наставника, не жалеющего ни времени, ни сил, чтобы помогать им в любой жизненной ситуации. Под его научным руководством были защищены 2 докторские, 4 кандидатские диссертации и подготовлены 2 доктора философии (PhD) в области филологии.

Чистота науки – главный принцип ученого, которого он неуклонно и последовательно придерживается.

Семью Жаримбетовых можно назвать «филологической». Уматова Жумагуль, супруга Курбанбай ага, является известным в республике школьным учителем каракалпакского языка и литературы. Они воспитали троих сыновей и троих дочерей, которые тоже имеют высшее филологическое образование. Двое из них – Ерболат и Аппаз пошли по стопам отца: преподают в университете и занимаются наукой.

Хочется пожелать от имени всех коллег Курбанбаю Кудайназарулы крепкого здоровья, семейного счастья и творческого долголетия.

Список основных научных публикаций К. Жаримбетова

1. Жәрімбетов К., 1976. Қарақалпақ совет поэзиясында әскерий патриотлық теманың пайда болыуы. Әмиўдәрья. 8. Б.10-20.
2. Жәрімбетов К., 1977. Қорақалпоқ совет поэзиясига Бердақ ижодининг таъсири. Адабий мерос. 7. Б.8-16.
3. Жәрімбетов К., 1978. Ұатан урысы дәуири поэзиясында Бердақтың дәстүри. Әмиўдәрья. 1. Б.9-18.
4. Жәрімбетов К., 1978. Музей залларида қорақалпоқ адабиёти. Адабий мерос.11. Б. 9-18.
5. Жәрімбетов К., 1978. А.Дабиллов ва С.Нуримбетов ижодида жанговар образини яратиш хусусиятлари. Адабий мерос. 5. Б.11-22.
6. Жәрімбетов К., 1979. Әскерий эпоста фольклор дәстүри. Әмиўдәрья. 5. Б. 10.
7. Жаримбетов К., 1981. Истоки героического характера (на примере каракалпакской лирики военных лет)// Некоторые вопросы филологии. Нукус: Изд. НГУ. С. 12-24.
8. Жаримбетов К., 1982. Каракалпакская советская поэзия периода Великой отечественной войны. (1941-1945гг): учебное пособие. Нукус: Изд. НГУ. 68 с.
10. Жаримбетов К., 1982. Каракалпакская советская поэзия период Великой Отечественной войны 1941-1945 гг.: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Нукус. 16 с.
11. Жәрімбетов К., 1986. Критикада шынлық хәм талапшаңлық болсын. Әмиўдәрья. 5. Б.10-18.
12. Жәрімбетов К., 1986. Тил питкенниң бәри мен дер (Пушкин поэзиясы қарақалпақ тилинде). Әмиўдәрья. 6. Б.10-17.
13. Жәрімбетов К., 1986. Аўдармаға алғы сөз. (С.Есенинниң «Анна Снегина» поэмасының аўдармасы ҳаққында). Әмиўдәрья. 10. Б.9-18.
14. Жәрімбетов К., 1987. Поэзия-86 (жас шайырлардың шығармалары ҳаққында). Әмиўдәрья. 5. Б.18-26.
15. Жәрімбетов К., 1988. Турмыс ҳақыйқатлығынан - көркем ҳақыйқатлыққа (хәзирги қарақалпақ романлары ҳаққында). Әмиўдәрья. 6. Б.21-29.
16. Жаримбетов К., 1992. Миф о Прометее в современной литературе// Творческая индивидуальность писателя и литературный процесс. Нукус: Изд. КГУ. С.20-25.

17. Жәрімбетов К., 1994. Әдебиеттаныў атамларының орысша-қарақалпақша түсіндірме сөзлиги: оқыў қолланба. Нөкис: Қарақалпақстан. Б.186. (С.Ахметов, Ж. Есенов пенен биргеликте).
18. Жәрімбетов К., 1996. Қарақалпақ классикалық поэзиясында ғәззел жанры туўралы. ӨзРИАҚҚБ Хабаршысы. 3. Б.14-24.
19. Жәрімбетов К., 1996. XIX әсирдеги қарақалпақ лирикасын жанрлық таллаўға кирисиў // ҚМУ профессор-оқытыўшыларының XX илимий-теориялық конференция материаллары. Т 2. Нөкис. Б.20-28.
20. Жәрімбетов К., 1997. Қарақалпақ налыш қосықлары. Әмиўдәрья. 9. Б.14-19.
21. Жәрімбетов К., 1998. Бердақтың нәсиятлары – бизиң руўхый ғәзийнемиз// Қарақалпақстан Республикасы «Руўхый мәдениет хәм ағартыў» жәмийетлик орайы. Нөкис. Б.65.
22. Жәрімбетов К., 1998. Ашық Зийўар (Әжинияздың ашықлық лирикасының жанрлық өзгешеликтери, образлары дүньясы): монография. Нөкис: Билим. 134 б.
23. Жәрімбетов К., 1998. Қарақалпақ поэзиясида алифбо шеърлари. Тил ва адабиёт таълими. 2. Б.12 -24.
24. Жәрімбетов К., 1998. Ерте дәуирдеги қарақалпақ лирикасы. Әмиўдәрья. 3. Б.16-18.
25. Жәрімбетов К., 1998. Идеи гуманизма в творчестве Бердаха. Общественные науки в Узбекистане. 8-9. С.13-23.
26. Жәрімбетов К., 1998. Әжинияздың лирикалық поэмасы. ӨзРИАҚҚБ Хабаршысы. 6 Б.14-20.
27. Жәрімбетов К., 1998. Уссатларын овутлари (Туркмен-гарагалпақ әдебий хызмет дашлығындан нусга). Гарагум. 6. Б.13-21.
28. Жәрімбетов К., 1998. Тәрийип қосықларының жанрлық қәсийеттери. ӨзРИАҚҚБ Хабаршысы.7. Б.15-22.
29. Жәрімбетов К., 1999. Рубайы ма яки төртлик пе?// Вопросы поэтики русской и каракалпакской литературы. Нукус. Б.12-22.
30. Жәрімбетов К., 1999. Қарақалпақ классикалық лирикасын жанрлық таллаўдың теориялық мәселелери ҳаққында//Тил, тарийх, әдебиет. Т. 1. Нөкис: ҚМУ. Б. 18-24.
31. Жәрімбетов К., 2000. Әжинияз Қосыбай улының нәзира қосықлары // Вопросы поэтики русской и каракалпакской литературы. Выпуск II. Нукус: КГУ. Б.12-24.
32. Жәрімбетов К., 2000. Қарақалпақ бәйиттери (Бәйит жанры туўралы илимий ойлар). Әмиўдәрья. 3. Б.15-25.
33. Жәрімбетов К., 2000. Халық бахтын жырлаған шайыр. (Қарақалпақстан халық шайыры С.Нурымбетов ҳаққында). Қарақалпақстан. 5-6. Б.12-22.
34. Жәрімбетов К., 2001. Намалар. ӨзРИАҚҚБ Хабаршысы. 4. Б.10-20.
35. Жәрімбетов К., 2001. Қарақалпақ классикалық поэзиясында мухаммеслер. ӨзРИАҚҚБ Хабаршысы. 6. Б.15-26.
36. Жәрімбетов К., 2004. XIX әсир қарақалпақ лирикасының жанрлық қәсийеттери хәм раўажланыў тарийхи: монография. Нөкис: Билим. 188 б.
37. Жәрімбетов К., 2004. Қарақалпақ әдебиети: улыўма билим бериў мектептериниң 10-классы ушын сабақлық. Нөкис: Билим. Б.346. (С. Ахметов, К. Мәмбетов пенен биргеликте).

38. Жәрімбетов К., 2004. Лиро-эпикалық дәстанлар хәм қарақалпақ лирикасы. ӨзРИАҚҚБ Хабаршысы. 3. Б.28-32.
39. Жәрімбетов К., 2004. Қарақалпақ поэзиясында мураббалар. Әмиўдәрья. 3. Б.16.
40. Жәрімбетов К., 2004. XIX әсир қарақалпақ шайырларының публицистикалық қосықлары. Әмиўдәрья. 4. Б.17-23.
41. Жәрімбетов К., 2004. Тарийхый-жәмийетлик хәм мәдений шараятлардың әдебий жанрлардың қәлиплесиўине тәсири (XIX әсир қарақалпақ лирикасы мысалында) // Түркий халықлар әдебиятының гейпара мәселелери. Нөкис: ҚМУ. Б.13-26.
42. Жәрімбетов К., 2004. Қорақалпоқ мумтоз поэзиясида ошиқона лирика // Түркий халықлар әдебиятының гейпара мәселелери. Нөкис: ҚМУ. Б.15-30.
43. Жәрімбетов К., 2005. Қарақалпақ халық қосықлары: терминологиялық таллаў. ӨзРИАҚҚБ Хабаршысы. 3. Б.16-28.
44. Жәрімбетов К., 2005. XIX әсир қарақалпақ лирикасында жәмийетлик-тарийхый шараятлардың сәўлелениўи. ӨзРИАҚҚБ Хабаршысы. №1-2. Б.10-16.
45. Жәрімбетов К., 2005. Н.Дәўқараев әдебий жанрлар ҳаққында // Қарақалпақ илиминиң туңғыш жулдызы. Нөкис. Б.18-23.
46. Жәрімбетов К., 2005. XIX аср қорақалпоқ мумтоз лирикаси. Жанр хусусиятлари ва ривожланиш тарихи. Нукус. Б.24-32.
47. Жәрімбетов К., 2005. Қарақалпақ әдебияты: кәсип-өнер колледж оқыўшылары ушын сабақлық. Нөкис: Билим. 208 б. (Қ.Оразымбетов пенен биргеликте).
48. Жәрімбетов К., 2006. Сынасаң, сын көтергендей мийнет. Әмиўдәрья.2. Б.38-43.
49. Жәрімбетов К., 2007. Сынасаң, сынып кетежақ (ҳәзирги қарақалпақ әдебияттаныўдағы гейпара жумыслар туўралы). Әмиўдәрья. 4. Б. 26-34. (Қ.Оразымбетов пенен биргеликте).
50. Жәрімбетов К., 2007. Время Замахшары и его влияние на каракалпакскую поэзию XIX века // Материалы международной научной конференции «Махмыт Замахшари и научно-литературное возрождение Востока». Ашгабад. С.44-56.
51. Жәрімбетов К., 2007. Қарақалпақ жазба әдебияты хәм халық мийрасын үйрениў мәселелери. ӨзРИАҚҚБ Хабаршысы. Б.36-47.
52. Жәрімбетов К., 2008. Бердақ дәретиўшилигинде тарийхый дәўирлердин сәўлелениў өзгешеликлери// Бердақ дүньясы. Нөкис, 2008. Б.16-25.
53. Жәрімбетов К., 2008. XIX әсир қарақалпақ лирикасының фольклорлық дәреклери // Материалы международной научно-практической конференции «Национальный фольклор народов Центральной Азии и проблемы духовного обновления общества». Нукус. Б. 17-27.
54. Жәрімбетов К., 2008. XIX аср қорақалпоқ публицистик шеърятининг жанр хусусиятлари// Журналистика ва адабиёт: кеча ва бугун. I қисм. Ташкент: Юрист-медиа маркази. Б.12-14.
55. Жәрімбетов К., 2008. Мактумкули и каракалпакская поэзия XIX века // Материалы международной научной конференции «Махтумкулы и духовно-культурные ценности мира». Ашгабад. С.18 -26.
56. Жәрімбетов К., 2009. XIX әсир қарақалпақ әдебиятының миллий өзгешеликлери ҳаққында гейпара ойлар. Бердақ атындағы ҚМУ Хабаршысы. 1. Б.14-26.

57. Жәрімбетов К., 2010. Қарақалпақ әдебияты: кәсіп-өнер колледжлери қарақалпақ емес аудиториялары үшін сабақлық. Нөкіс: Билим. 200 б. (Қ.Оразымбетов пенен биргеликте).
58. Жәрімбетов К., 2010. Әжинияз лирикасында Наўайы дәстүрлери. Бердақ атындағы ҚМУ Хабаршысы. 1-2. Б.42-54.
59. Жәрімбетов К., 2010. Академик М.Нурмухаммедов хәм қарақалпақ әдебияттануы илими. Әмиўдәрья. 4. Б.16-24.
60. Жәрімбетов К., 2011. Бердақ поэзиясында миллий идеялардың сәўлелениўи// Хәзирги филология илиминиң әҳмийетли мәселелери. Нөкіс. Б.12-24.
61. Жәрімбетов К., 2012. A'debiyattanıwdan sabaqlar: joqarı oqıw orınları studentleri ushın qollanba. No'kis: Qaraqalpaqstan. 134 б.
62. Жәрімбетов К., 2012. Некоторые вопросы использования мифов в каракалпакской поэзии XIX века. Вестник Челябинского университета. 6. Б.15-26. (В соавторстве с Т.Керуеновым).
63. Жәрімбетов К., 2013. Бердақтануы илиминиң хәзирги жағдайы туўралы // «Хәзирги филология илиминиң әҳмийетли мәселелери» атамасындағы илимий-теориялық конференция материаллары. Нөкіс. Б.17-29.
64. Жәрімбетов К., 2015. Лирикадан романға (К.Каримовтың «Ағабий» романы ҳаққында гейпара ойлар). Әмиўдәрья. 3. Б.16-22.
65. Жәрімбетов К., 2015. Әжинияз поэзиясының көркем-эстетикалық дәреклери// Бердақ атындағы ҚМУ Хабаршысы. 2. Б.52-64.
66. Жәрімбетов К., 2015. Академик Х.Ҳамидов – қарақалпақ әдебияты хәм фольклоры изертлеўшиси // Халық аўызеки дәретиўшилиги миллий хәм улыўма инсаний қәдириятлар системасында» атамасындағы Халықаралық илимий конференция материаллары. Нөкіс. Б.14-28.
66. Жәрімбетов К., 2015. Әжинияз поэзиясының көркем-эстетикалық дәреклери// «Қарақалпақ әдебиятының жарық жұлдызлары» атамасындағы республикалық илимий-теориялық конференция материаллары. Нөкіс. Б.15-19.
67. Жәрімбетов К., 2016. Ҳайратлардан яралған ижод (сунги сўз ўрнида). Г.Матякубова. Уйғониш нашидаси. Тошкент: Tamaddum. Б.11-15.
68. Жәрімбетов К., 2017. Ийман-инсап китабы // Өтепбергенов Ә. Таңламалы шығармалары. Нөкіс: Қарақалпақстан. Б.10-18.
69. Жәрімбетов К., 2017. Бердақ мийраслары – руўхый ғәзийнемиз // «Классикалық әдебият хәм жәмийетти мәнәўий жаңалаў мәселелери» халықаралық илимий конференция материаллары. Нөкіс. Б.14-20.
70. Жәрімбетов К., 2017. Бердақ поэзиясында мийнет концепциясының сәўлелениўи // Бердақ – классикалық әдебиятымыздың бийик шыңы. Нөкіс: «Қарақалпақстан. Б.15-23.
71. Жәрімбетов К., 2018. Хызмет баҳасы менен, қарыз қайтарыўы менен жарасықлы. Әмиўдәрья.3. Б. 70-72.
72. Жәрімбетов Қ. Генжемуратов Б. Әдебият теориясы. Сабақлық. Ташкент: Саностандарт. 240 б.
73. Жәрімбетов Қ. Нуржанов П., Турдыбаев Қ., 2019. Ғәрезсизлик дәўири қарақалпақ әдебияты. Сабақлық. Тошкент: Шолпан. 134 б.

74. Жәрімбетов Қ, Сагидуллаева Ж., 2020. Әдебиеттану теориясы. Сабақлық. Тошкент. 254 б.

75. Жәрімбетов Қ., 2021. Қарақалпақ әдебиаты тарихы (1 бөлім. Ерте дәуір. VII-XVIII ғасырлар). Сабақлық. Тошкент: Инновация-Зиё. 160 б.

ШЫНАЙЫ ҒАЛЫМ ШЫРАЙЫ

К.К. Оразымбетов

*Бердақ атындағы Қарақалпақ мемлекеттік университеті, Нөкіс,
Қарақалпақстан Республикасы (Өзбекстан)
(E-mail: orazimbetovk@mail.ru)*

Қысқаша мазмұны. Жарияланым Бердақ атындағы Қарақалпақ мемлекеттік университеті қарақалпақ әдебиеті кафедрасының профессоры, филология ғылымдарының докторы Құрбанбай Құдайназарұлы Жәрімбетовтың шығармашылық тұлғасына арналған. Биыл 75 жылдық мерейтойына қадам басқан белгілі әдебиеттанушы өз өмірінің елу жылдан астам уақыты ішінде ғылыми, педагогикалық және қоғамдық қызметін жарасымды үйлестіріп келеді. Орыс әдебиеті бойынша алған түбегейлі білімі, Н.Дәуқараев атындағы Тарих, тіл және әдебиет институтындағы ғылыми қызметкерлік жұмысы, академиктер Хамид Сулейман мен Марат Нұрмұхамедовтың жетекшілігімен Өзбекстан Ұлттық ғылым академиясының Ә.Науаи атындағы әдебиет музейінің аспирантурасында оқуы, М.В.Ломоносов атындағы ММУ-да ғылыми тағылымдамадан өтуі оның Шығыс пен Батыс әдебиетін қатар меңгеруіне жол ашты. Ол терең эрудициясы, үздіксіз еңбекқорлығы, өзіне талап қойғыштығы, сарабдал ойы, нәзік эстетикалық талғамы арқасында көрнекті ғалымға айналып, қарақалпақ әдебиеттануының өркендеуіне өлшеусіз үлес қосты. Ғалым әуелде Екінші дүние жүзілік соғыс кезіндегі қарақалпақ поэзиясын зерттесе, кейіннен XIX ғасырдағы қарақалпақ лирикасының идеялық-көркемдік ерекшеліктерін жаңа теориялық-методологиялық көзқарастар тұрғысынан пайымдап, тұңғыш рет жанрлық классификациясын жасады. Қ.Жәрімбетов қатаң академиялық жазу мәнерінің аясында оқырманды өзінің дәйекті де дәлелді баянымен ғана емес, стиль айқындығымен, тұжырымдар дәлдігімен және ауқымы кең материалдарды зерттеудегі тың көзқарасымен қызықтыра біледі. Әсіресе Әжинияз Қосыбайұлының поэзиясындағы сопылық сарындарды ашып көрсеткен «Ашық Зийуар» монографиясы қауымдастық тарапынан жоғары бағаланды.

Қ.Жәрімбетовтың ғылыми ізденістерінің шеңбері кең және ол үнемі тың идеяларды, мәністерді, талпыныстарды ұнатады. Айталық, осыдан отыз жыл бұрын ол антик дәуірі тарихы мен әдебиетінің көрнекті маманы Н.А.Кунның «Ежелгі грек аңыздары мен мифтері» атты еңбегін қарақалпақ тіліне аударды. Ғалым Қарақалпақстанда жарық көрген көптеген монографиялар мен ғылыми жинақтардың жауапты редакторы болды. Сондай-ақ ол мектептерге, колледждерге және университеттерге арналған қарақалпақ әдебиеті бойынша оқулықтар мен оқу құралдарының авторы.

К.Жаримбетов – тамаша лектор және ұлағатты педагог. Студенттер, магистранттар мен докторанттар оны өмірдің кез келген сәтінде өздеріне жәрдемдесу үшін уақытын да, қуатын да аямайтын мейірімді де ақылгөй ұстаз ретінде құрметтейді. Оның ғылыми жетекшілігімен 2 докторлық, 4 кандидаттық диссертация қорғалып, филология саласы бойынша 2 PhD даярланған.

TRULY DEDICATED SCHOLAR

K.K. Orazymbetov

Berdakh Karakalpak State University, Nukus, Republic of Karakalpakstan (Uzbekistan)

(E-mail: orazymbetovk@mail.ru)

Summary. The publication is devoted to the creative personality of Professor of the Department of Karakalpak literature, Doctor of Philology Kurbanbai Kudainazaruly Zharimbetov. The famous literary critic, who skillfully combined scientific, pedagogical and social activities for more than half a century of his life, celebrates his 75th anniversary this year. Basic education in Russian literature, work as a researcher at the N.Daukaraev Institute of History, Language and Literature, postgraduate studies at the State Museum of Literature named after A.Navoi of the National Academy of Sciences of Uzbekistan under the guidance of Academicians Hamid Suleiman and Marat Nurmukhamedov, internship at the M. Lomonosov Moscow State University helped him become a connoisseur of both Western and Eastern literature. Deep erudition, tireless diligence, exactingness to himself, analytical thinking and delicate aesthetic taste helped K. Zharimbetov to become a respected scientist, making a significant contribution to the development of Karakalpak literary criticism. The scientist, who first studied the Karakalpak poetry of the period of the World War II, later moved on to the study of the ideological and artistic features of the Karakalpak lyrics of the XIX century from new theoretical and methodological positions and for the first time developed its genre classification. K. Zharimbetov, within the framework of a strictly academic style, is able to arouse the reader's interest not only by consistent and reasoned narration, but also by the clarity of style, the accuracy of reasoning and the novelty of the approach to the extensive studied material. The scientific community especially appreciated his monograph «Ashik Ziyyuar», in which he reveals Sufi motives in the poetry of Ajiniyaz Kosybayuly.

The range of K. Zharimbetov's scientific interests is very wide and he is in constant search of fresh ideas, meanings, impulses. For example, thirty years ago he translated into the Karakalpak language the book of an outstanding specialist in ancient history and literature N.A. Kun "Legends and Myths of Ancient Greece". The scientist is the executive editor of many monographs and scientific collections published in Karakalpakstan. He also published several textbooks and teaching aids on Karakalpak literature for secondary schools, colleges and universities.

K.Zharimbetov is an excellent lecturer and a wonderful teacher. Students, undergraduates and doctoral students respect him as a kind and wise mentor who spares neither time nor

effort to help them in any life situation. Under his scientific supervision, 2 Doctors and 4 Candidates of Philology were defended and 2 Doctors of Philosophy (PhD) in the field of philology were prepared.

Сведения об авторе:

Оразымбетов Қуанышбай Келімбетович, доктор филологических наук, профессор кафедры каракалпакской литературы, Каракалпакский государственный университет им.Бердаха, ул.Абдилова, 1, Нукус, Республика Каракалпакстан (Узбекистан).

Автор туралы мәлімет:

Оразымбетов Қуанышбай Келімбетұлы, филология ғылымдарының докторы, қарақалпақ әдебиеті кафедрасының профессоры, Әбдіров көшесі, 1, Нөкіс, Қарақалпақстан Республикасы (Өзбекстан).

Information about author:

Orazymbetov Kuanyshbay Kelimbetovich, Doctor of Philology, Professor of the Department of Karakalpak Literature, Berdakh Karakalpak State University, 1 Abdirov str., Nukus, Republic of Karakalpakstan (Uzbekistan).